

הרב יגאל לרר

ר"מ בישיבת "מרכז הרב"

בענין מהות חג השבועות וקרבנותיו בפרשת המועדות

מנחות קי. אמר רבי יצחק מאי דכתיב זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם, כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם ולכן בבחינת נשלמה פרים שפתינו נעסוק תחילה בקרבנות החג.

בפרשת המועדות - פרשת אמור ופרשת פנחס - יש לשים לב לכמה ענינים ולתת את הדעת עליהם: דהנה בפרשת אמור כשהתורה מונה את המועדים אנו מוצאים שאינה מפרטת את קרבנות מוספי החגים אלא מזכירתם ברמז, כגון: לגבי פסח ויקרא פרק כג פסוק ח: "והקרבתם אשה לה' שבעת ימים" או לגבי ראש השנה שם פסוק כה: "...והקרבתם אשה לה'", חוץ מאשר לגבי הקרבת העומר ובעקבותיו חג השבועות דמפרטת התורה קרבנותיו [פסוקים יז - כ]. לעומת זאת בפרשת פנחס [במדבר פרקים כח - כט] מפרטת התורה את קרבנות מוספי החג בכל החגים.

ויש לשים לב לגבי השינוי בקרבנות חג השבועות המופיעים בפרשת פנחס מאלו שבפרשת אמור, שינוי כמות הקרבנות לסוגיהם ושינוי סדרם בפסוק:

פרשת אמור: כג-יח: והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילים שניים וכו'.

כג - יט: ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים.

פרשת פנחס - כח - כז: פרים בני בקר שנים איל אחד שבעה כבשים בני שנה.

כח - ל: שעיר עזים אחד לכפר עליכם.

וכבר עמד על כך רש"י בפרשת אמור פס' יט על פי הגמ' במנחות דף מה: עי"ש בגמ': דיכול ז' כבשים והשעיר האמורים כאן הם ז' הכבשים והשעיר האמורים בחומש הפקודים? כשאתה מגיע אצל פרים ואילים אינם הם - ועי' שפתי חכמים (כ): פי' אע"פ שמספר הכבשים והשעיר שבזאת הפרשה הם כמספר אותן שבפרשת פנחס מ"מ מספר פרים ואילים שבזאת הפרשה אינו מכוון עם פר ואיל שבפ' פנחס וכו' עי"ש - אמור מעתה אלו לעצמן ואלו לעצמן אלו קרבו בגלל הלחם ואלו למוספין.

דהיינו שקרבנות חג השבועות בפרשת אמור הרי אלו קרבנות שתי הלחם, ואילו אלו שבפרשת פנחס הרי הם קרבנות המוספין.

וראשית נברר בענין פרשת אמור, דיש לחקור מה ענינה של פרשה זו: האם היא פרשת המועדות להודיע את המקראי קדש שבמועדות גרידא וא"כ אזי צריך להבין מדוע פרטה התורה כאן את קרבנות העומר ושתי הלחם דחג השבועות וכן דמה ענין פרשת המועדות דוקא להכא בספר ויקרא שהיא - תורת כהנים, או דלמא היא פרשת הקרבנות וא"כ צריך להבין מדוע לא פרטה התורה כאן את קרבנות שאר החגים ובחג השבועות גופא למה לא פרטה גם קרבנות מוספי החג בתוספת לקרבנות שתי הלחם.

ונוכל אולי לפשוט ענין זה מתחילת כל פרשיה ופרשיה בפרק זה, דכתיב בפסוק ב: "דבר אל בני ישראל" וכן שם בפסוקים י, כד, לד, מד - דהנה י"ל דהמודד אם פרשת המועדות בפרשת אמור היא פרשת הקרבנות או פרשת המועדות גרידא, תלוי למי מכוונת פרשה זו. דהנה אנו מוצאים בספר ויקרא דפרשות המכוונות אל הכהנים דעוסקים בעניני בית המקדש וקרבנותיהם הרי כתוב בהם בלשון: דבר אל אהרן ואל בניו - צו את אהרן ואת בניו - אמור אל הכהנים בני אהרן, ואילו פרשיות המכוונות לכלל ישראל בענינים הכלליים כתוב בהם בלשון: דבר אל כל עדת ישראל וכו', וכיון דכתיב כאן בפרשת המועדות: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אלה מועדי ה' וכו' הרי מוכח דלא חשיב פרשה זו פרשת הקרבנות אלא פרשת המועדות בכלליותן, וכן מוכח מדלא הזכיר את הקרבנות אלא ברמז וכדכתבנו לעיל חוץ מקרבנות השייכים לפרשת העומר ושתה"ל, וא"כ צריך להבין למה פרשה התורה בפרשה זו קרבנות העומר ושתה"ל.

והנה הרמב"ן - פרשת אמור פרק כג פס' ב - עוסק בענין זה, ופשט בירור זה בדרך זו שנקטנו לעיל, וז"ל: "דבר אל בני ישראל: אין לכהנים עסק בענין המועדות יותר מאשר לישראל בהם, על כן לא הזהיר בפרשה הזאת אהרן ובניו רק בני ישראל שיכלול את כולם כאחד, כי לא יפרש קרבנות המוספים בפרשה זאת, אבל הזכיר המועדים כאן בתורת כהנים בעבור שהם ימי הקרבנות וירמוז אליהם, כמו שאמר והקרבנתם אשה לה', ואמר בסוף הפרשה אלא מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש להקריב אשה לה' עולה ומנחה זבח ונסכים, אבל לא האריך לבאר המוספין שלא רצה שינהגו להם במדבר, ואחרי שמנה באי הארץ בחומש הפקודים וצוה לאלה תחלק הארץ, ביאר המוספים כלם בפרשת פינחס שיעשו אותם בארץ מיד ולדורות וכו'" עכ"ל.

ופשטות דברי הרמב"ן הם: דנקט כאן בני" דכולל כולם כאחד, דלא הוי כאן פרשת המוספין והקרבנות, ואעפ"כ הזכיר זאת בספר ויקרא בעבור שהם ימי קרבנות ורמז להם בפרשה, ולא האריך לבאר המוספין שלא רצה שינהגו במדבר ופרשם רק בחומש הפקודים בפרשת פינחס אחרי שמנה באי הארץ, ואילו פרשת קרבן העומר ושתה"ל בידוע שיבואו לאחר שיבואו לארץ דתלויים בעומר ובלחם ולכן היה באפשרותן לפרשם במדבר בפרשת אמור ולא יבואו לטעות בהם שיעשום במדבר

דפשיטא דשייכים לאחר בואם לארץ. לעמת המוספין דהיו טועים בהם לעשותם במדבר ולכן נקטם רק בפרשת פנחס לאחר שפירש לאלה תחלק הארץ.

וא"כ לפי זה הדבר ברור כדלעיל דכאן היא פרשת המועדות לכלל ישראל ואעפ"כ פירש קרבן העומר ושתה"ל דהם לא היו שייכים לאותו זמן במדבר אלא רק לאחר בואם ארצה, לעמת מוספין דלא נקט, שמא יבואו לעשותם במדבר.

והקשה בספר פנים יפות עה"ת להגאון בעל ההפלאה זצ"ל [עמ' קעז ד"ה והקרבתם], וז"ל: כתב הרמב"ן... ולא זכיתי להבין דבריו ז"ל שהרי בפירוש אמרו במנחות מה: ר"ע אומר וכו' נמצא מה שאמור בחומש הפקודים (פנחס) קרב במדבר, ומה שאמור בתורת כהנים (אמור) לא קרב במדבר [דהיינו דמוספין קרבו במדבר]... ואין בזה שום טעם שלא ינהגו אלא בארץ כיון שחובת הגוף הם ולא דמי לעומר ושתי הלחם שהם באים מתבואת הארץ וכו' עי"ש דבריו בהרחבה. וא"כ קשיא על הרמב"ן שכתב דמוספין לא קרבו במדבר.

ובספר כלי חמדה עה"ת להגאון רמ"ד פלאצקי זצ"ל [פרשת אמור ו'] הקשה בתוספת לקושית הפנים יפות דהרמב"ן סותר להגמ' במנחות כדלעיל - דהרמב"ן עצמו אינו מובן וסותר עצמו מיניה וביה: דבסוף דבריו כתב הרמב"ן מפורש דלא קרבו מוספין במדבר, ואילו מריש דבריו - הבין הכלי חמדה - מוכח דכן קרבו מוספין במדבר: ומוכח כן מהרמב"ן מהא דאמר הרמב"ן דאם היה מזכיר המוספין היה צריך לכתוב "בני אהרן", והנה רואים שכתב עומר ושתה"ל בפרשת אמור ואעפ"כ לא כתב "בני אהרן" והוא משום דלא קרבו במדבר אלא בארץ ולכן אע"פ שמצוה התורה כאן על כך אעפ"כ אינו מצריך פניה ישירה לבני אהרן משום דלא קרבו במדבר, וא"כ דאומר הרמב"ן דאם היה כותב המוספין זה היה מצריך פניה ישירה לבני אהרן, על כרחך דמוספין חלוק משתה"ל ועומר והיה קרב במדבר מיד, וממילא ישנה כאן סתירה בדברי הרמב"ן גופא, דמתחילה משמע דקרבו מוספין במדבר, ולבסוף כותב מפורש דלא קרבו מוספין במדבר.

ותירץ הכלי חמדה את קושית הפנים יפות ואת קושיתו ע"י יסוד אחד, והוא: ע"פ הגמ' בחגיגה ו: בדברי ר"ע שם וז"ל הגמ': ר"ע אומר קרבה ושוב לא פסקה, אלא מה אני מקיים הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל [רש"י שם: לשון תימה, ומשמע דלא הקריבו לפי שנזופין היו], שבטו של לוי שלא עבדו ע"ז הן הקריבו אותה. עכ"ל. מבואר שם דתמידין ומוספין שהיו קרבין במדבר, רק שבט לוי הקריבו, ולישראל לא היה חלק בהם מצד שמנודין היו לשמים מחטא העגל.

ולפי זה אתי שפיר דלא סותר הרמב"ן להגמ' במנחות, דמאי דכתיב במנחות דקרבו מוספין דפרשת פנחס במדבר היינו דשבט לוי הקריבם, ואילו מה שכתב הרמב"ן כאן דלא הקריבו מוספין במדבר היינו בפרשת אמור דמכוונת לכלל ישראל דהם אכן לא הקריבו משום שהיו נזופין מחטא העגל.

וכמו כן לא קשיא מרישא לסיפא בדברי הרמב"ן, דאיה"נ אם היה כתוב בתורה "לבני אהרן" בלבד היה ראוי שיכתבו המוספין שהם קרבו במדבר לשבט לוי, ועכשיו שנכתבה הפרשה לכלל ישראל לא ראוי שיכתבו המוספין כיון שלעם ישראל בכללו לא קרבו המוספין במדבר מטעם דהיו ניוזפין, וכמו כן י"ל להיפך דאם היו כותבים המוספין בפרשת אמור זה היה מצריך פניה ישירה לבני אהרן דלהם קרבו מוספין במדבר לעמת עומר ושתה"ל דלא קרבו בכלל במדבר ולכן אף דנכתבו בפרשת אמור מופנית הפרשה לבני ישראל בכלל.

וביסוד זה על פי הגמ' בחגיגה תירץ הכלי חמדה קושיה נוספת: דהנה אם נדקדק בפרשת פנחס נשים לב דבכל המועדות כתוב: "ושעיר עזים אחד לחטאת לכפר עליכם", ואילו בקרבנות חג השבועות כתוב: "שעיר עזים אחד לכפר עליכם", ללא המילה "חטאת".

וכבר עמד על דיוק זה הירושלמי בר"ה פ"ד ה"ח: ר' משרשיא בשם ר' אידי בכל הקרבנות כתיב חטא ובעצרת אין כתיב חטא, אמר להם הקב"ה מכיון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם". ופירש שם הקרבן העדה וז"ל: שבכל שנה בעצרת הוא כיום אשר עמדנו לפני הרי סיני ומקבלים התורה מחדש וכדאר"י אי לאו האי יומא וכו' הלכך אין שם חטאת ביום הזה עכ"ל, ובפני משה שם וז"ל: אמר להם הקב"ה מכיון שקבלתם עליכם עול תורה שניתנה בעצרת להיות עמל ויגע בה כל צרכיכם מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם ואין החטא נזכר לפני לפי שהתורה מכפרת עליכם עכ"ל. וכן מובא בדעת זקנים בעלי התוספות פרשת פנחס פרק כח פסוק כה בשם המדרש עי"ש.

וי"ל דזה ברור שכוונת הירושלמי דאין שם חטאת נזכר לפני ביום הזה כיון שקבלתם עול תורה וכו' היינו רק דבשם חטאת לא נקרא אבל איה"נ דקרבו זה דשעיר דשבועות ענינו כשאר שעירי הרגלים דהוקשו לשעירי ר"ח דמכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, וכדברי הגמ' בשבועות דף ט. ושם י. עי"ש, דהיינו שבעצם קרבן השעיר עזים של חג השבועות אינו שונה משאר קרבנות שעירי חטאת דשאר החגים אלא רק רמז יש בו בלשון הכתוב בתורה שמעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם, אבל אינו משנה לעצם מהות הקרבן.

והקשה בעל הכלי חמדה על ירושלמי הנ"ל, דא"כ דאמר הירושלמי דלא שייך לשון חטאת בשעיר עזים דשבועות א"כ אמאי בפרשת אמור בקרבן שתה"ל כתוב "ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת".

ותירץ: וראיתי למי שכתב דשתה"ל דעצרת אינן מחמת קבלת התורה רק להתיר חדש לגבוה, וממילא שייך בשתה"ל לשון "חטאת" דאינו קשור לעצם יום קבלת התורה.

אך המעיין ברמב"ן יראה דכל עיקרו דשתה"ל הוא מכח קבלת התורה, והכוונה לרמב"ן בפרשת אמור פרק כג פסוק יז דכתב שם: "...והנה בחג השבועות שהוא יום

מתן תורה יביא הקרבן [היינו שתה"ל] בדין תודה כי הוא יום העצרת והמשכיל יבין, עכ"ל. דהיינו קשר שבין שתה"ל ליום מתן תורה. וא"כ דשיטת הרמב"ן היא דשתה"ל שייך לחג מתן תורה ממילא קשיא קושיא דלעיל דאיך כתיב בפרשת אמור שעיר עזים אחד לחטאת בקרבן שתה"ל והא גם שם שייך לומר טעם הירושלמי כיון שקבלו ישראל את התורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם.

אלא שעפ"י יסוד הכלי חמדה מהגמ' בחגיגה ו: דלא קרבו מוספין במדבר אלא לשבט לוי בלבד ולא לעם ישראל ככלל דנזופין היו, תתורץ גם קושיא זו להרמב"ן: דקרבות המוספין דבפרשת פנחס דקרבו במדבר ונאמרו לשבט לוי דלא חטאו כלל ואצלם נשארה קבלת התורה בשלימות, לגבם שייך טעם הירושלמי דכיון שקבלתם התורה מעלה אני עליכם וכו', ואילו קרבן שתה"ל דנאמר לכלל ישראל לאחר בואם לארץ כאשר אצלם לא נשארה קבלת התורה בשלימות מחמת חטא העגל, אזי לא שייך לגבם למימר מעלה אני עליכם וכו', ולכן כתוב בה בשתה"ל "חטאת" כבשאר הקרבנות.

אלא שעדיין יש לדחות תירוץ זה דהא הרמב"ן בפרשת אמור פס' ב מפורש אומר דמוספין דפרשת פנחס נאמרו לכלל ישראל לאחר בואם ארצה.

ולכן מחלק הכלי חמדה בין פרשת אמור לפרשת פנחס בצורה זו: דפרשת פנחס נאמרה לאלה הנכנסים לארץ לאחר כיבוש ארץ סיחון ועוג - ואע"פ שהקריבו הלויים מוספין במדבר מ"מ לא נכתבה להם פרשה זו אלא רק לפני שנכנסו לארץ - וא"כ מדובר על כלל ישראל שנמחל להם עוון העגל שלגבם שייך שפיר "מעלה אני עליכם"... דהירושלמי מכח קבלת התורה, ולכן לא כתיב שם "חטאת", משא"כ פרשת אמור שנאמרה לכלל ישראל לאחר חטא העגל ממש דעדיין היו נזופין וא"כ שייך למכתב התם "חטאת" משום דקבלת התורה לא היתה אצלם בשלימות.

וכל זה י"ל לשיטת הרמב"ן דשתה"ל הרי הוא קרבן השייך לחג השבועות חג מתן תורה, וממילא שייך ביה הענין דכיון שקבלו התורה וכו' ולא שייך ביה עוד לשון "חטאת", ועל כן הקשינו שפיר דלמה כתיב בפרשת אמור בשתה"ל לשון "חטאת".

ואם כן, אם נוכיח דשתה"ל אין ענינו כלל לחג השבועות ואינו שייך לקרבנות החג אלא שהוא קרבן שבמציאות נופל באותו יום של חג השבועות ואין לו קשר לעצם חג מתן תורה, אזי נוכל לתרץ ולומר דבקרבות מוספי חג השבועות השייכים לעצם חג השבועות שם שייך טעם הירושלמי דמעלה אני עליכם וכו' ולכן לא כתיב בהם חטאת, ואילו בשתה"ל - דלא הוי חלק מקרבנות החג עצמו אלא הוי קרבן עצמאי שזמנו אמנם בחג השבועות אבל אינו שייך לקרבנות החג - שם לא שייך טעם הירושלמי כיון שקבלו התורה וכו' דאין ענינו של קרבן זה שייך כלל לעצם הענין דקבלת התורה, ולכן שפיר כתיב ביה לחטאת [וכפי שכבר הזכרנו לעיל מדברי הכלי חמדה].

אלא שהנה י"ל דחלוקה זאת דלעיל לא שייכת להאמר כלל, דאי אפשר כלל להפריד בין מוספין דחג השבועות לבין קרבן שתה"ל, דבודאי שני עניני קרבנות אלו באים כחלק מחג השבועות, דהא בפרשת אמור מביא תחילה פסוקים דשתה"ל ועדיין לא מזכיר כלל את חג השבועות, ובסוף בפסוק כא כתיב: "וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם" דהיינו בעצם היום הזה דהקרבנות שתה"ל, מקרא קדש דשבועות יהיה לכם, דעצם מקרא קדש דשבועות הרי הוא תוצאה של שתה"ל. וכן מפורש בפרשת פנחס פרק כח פס' כו: "וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם מקרא קדש יהיה לכם וכו'" דתחילה תלה את כל המקרא קדש בהא דהוי יום הקרבנות שתה"ל דהיא מנחה חדשה, ורק לאחר מכן בפסוק כז מוסיף את קרבנות המוספין, וכוונת הפסוק הוא: דא"כ דהוי מקרא קדש אזי גם יקריב את מוספי החג.

דהיינו דאי אפשר לומר דשתה"ל לא באים כתוצאה מעצם חג השבועות דמוכח מהפסוקים דכל ענין חג השבועות הוא על יסוד ענין מנחה חדשה דהוא שתה"ל וממילא גם מביא מוספין.

ואם כן לא שייך עוד התירוץ דלעיל דלא נאמר "חטאת" בפרשת פנחס במוספי חג השבועות דהם קשורים למתן תורה, ואילו בשתה"ל נאמר "חטאת" דהם לא קשורים לשבועות ומתן תורה, דאין להפריד בין קרבן שתה"ל למוספין וחג השבועות.

ואם ניתן לחלק, הרי ניתן לחלק כפי שחילק הריב"ש בס"י צו דחג השבועות לא שייך ליום מתן תורה וכדכתב שם וז"ל: "ולא מפני חג השבועות שהרי לא תלאו הכתוב בחדש סיון אלא בנ' יום לעומר... שאין קפידא בזה שלא תלה הכתוב חג שבועות ביום מתן תורה אלא ביום חמישים לעומר, אלא שבזמן הזה דידיענין בקביעא דירחא ולעולם ניסן מלא ואייר חסר כלים חמישים לעומר ביום ו' בסיון שבו ניתנה תורה לדעת רבנן... ולזה אנו מזכירין בתפילה זמן מתן תורתנו... ומ"מ למדנו שאין הכרח להיות חמישים יום לעומר שתלה בו הכתוב חג השבועות שיהיה ביום שנתנה בו תורה לא פחות ולא יותר אלא שעתה לפי חשבוננו שניסן מלא ואייר חסר יבוא כן לעולם שהחמישים כלים ו' סיון... והרי זה מבואר שלא היו מקפידין שיבוא שבועות לזמן שנתנה בו תורה" עכ"ל.

יוצא איפוא שגם קרבנות שתה"ל (אמור) וגם קרבנות מוספי החג (פנחס) באים מעצם חג השבועות שאין להם שום קשר ליום מתן תורה, וא"כ הרי מובן דלמה בפרשת אמור נאמר "שעיר עזים לחטאת" דאין לו קשר ליום מתן וטעם הירושלמי לא שייך ביה, אלא שהדרא קושיא לדוכתא מדוע בפרשת פנחס לא נאמר בשעיר דמוספי חג השבועות לחטאת שהרי לשיטה זו התם נמי לא שייך טעם הירושלמי, דפשוט דהירושלמי לא אזיל לשיטה זו דהרי כתב הטעם שכיון שניתנה תורה נעשה כאילו לא חטאתם ולכן לא כתיב חטאת, דמוכח מיניה דהירושלמי ודאי סובר דיש

קשר בין חג השבועות ליום מתן תורה, וכדכתב נמי התורה תמימה בפרשת פנחס פרק כח אות ו' על דברי הירושלמי הנ"ל דמכאן י"ל המקור להא דק"ל בעצרת ניתנה תורה ולכן מתרץ הירושלמי את ענין חסרון מילת חטאת בחג השבועות בפרשת פנחס כפי שמתרץ: בתלות שבין חג השבועות וקבלת התורה, אבל לשיטת הריב"ש דאין קשר כלל בין חג השבועות ליום מתן תורה הרי דאין לתרץ כהירושלמי שהרי לא גרע שבועות משאר החגים דכתיב בהו לחטאת, וממילא גם בחג השבועות הוה בעי למיכתב לחטאת וכדאכן כתב בפרשת אמור בקרבנות שתה"ל.

וי"ל דהריב"ש בשיטת מסכת סופרים פרק יט דמביא נוסח תפילת החגים, דבהלכה ג שם כתוב דלפסח אומר בין בתפילה בין בכוס: יו"ט מקרא קדש הזה ביום חג המצות הזה [בלי וו בתחילת המילה ביום], ואילו בהלכה ד כתוב ובשבועות אומר: יו"ט מקרא קודש הזה וביום חג השבועות הזה [עם וו בתחילת המילה וביום], דהיינו שני ענינים במהות חג השבועות: א) "יו"ט מקרא קדש" ב) "חג השבועות", וצריך לומר דכוונת מסכת סופרים באומרו "וביום חג השבועות" כוונתו ליום מתן תורה, דאי כוונתו לחג השבועות כפשוטו הרי "מקרא קודש" שהוא הענין הראשון הוא עצמו חג השבועות כמו שכתוב בפסוקים דכל ענין חג השבועות הוא מכח שתה"ל ונקרא שם מקרא קודש, אלא ע"כ חג השבועות דנקט לאחר מקרא קודש אינו אלא חג מתן תורה. דהיינו: ישנן כאן שתי שיטות:

א. שיטת הירושלמי שחג השבועות קשור למתן תורה, וממילא מתורץ מדוע בפנחס לא נאמר "לחטאת" דכיון שקבלו התורה וכו', וקשיא א"כ מדוע באמור בשתה"ל נאמר "לחטאת", וניסינו לומר דשמא שתה"ל לא קשור לחג השבועות כלל, אלא שהבאנו ראשית שהרמב"ן לא סובר כן, וגם הוכחנו מהפסוקים דאין שייך לומר כן דמוכח שם דשתה"ל הוא הבסיס לקריאת אותו יום: מקרא קודש, ולכן תרצנו כתירוץ הכלי חמדה שפרשת אמור נאמרה לדור המדבר שחטאו ולגבם לא נשארה קבלת התורה בשלימות ולכן כתיב התם לחטאת ולא שייך טעם הירושלמי, ופרשת פנחס נאמרה לדור הנכנס לארץ שכבר נתכפר להם חטא העגל וממילא לא כתיב בה במוספי חג השבועות לחטאת דכיון שקבלו התורה וכו'.

ב. שיטת הריב"ש דחג השבועות לא קשור ליום מתן תורה, וממילא לא שייך טעם הירושלמי דכיון שקבלו התורה וכו' כדי לתרץ מדוע בפנחס לא נאמר לחטאת במוספי חג השבועות דלא שאני חג השבועות משאר החגים דכתיב בהם לחטאת, והא דכתיב בפרשת אמור לחטאת בשתה"ל הוא כדן, וצריך לתרץ לשיטה זו מדוע אכן בפרשת פנחס לא נאמר לחטאת בקרבן שעיר דחג השבועות.

והנה בקונטרס דברי דוד להגאון ר' דוד טעבלי קצינלינבויגן זצ"ל אב"ד דק"ק פטרבורג בעמ"ס מי נפתוח על יבמות דרוש שני, מתרץ ענין זה דבפרשת פנחס לא נאמר בקרבן מוסף דחג השבועות לחטאת כפי שנאמר בשאר החגים, וכן מתרץ

ענין נוסף דלא הזכרנו עד עתה, והוא: הא דלא נאמר בפרשת פנחס בשעיר מוסף דחג השבועות [פסוק ל'] "ושעיר" אלא "שעיר עזים אחד לכפר עליכם" [בלא וו במילה שעיר] דגם זה הוא שינוי משאר החגים, כגון פסוק כב לגבי פסח דכתיב: "ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם". ותירץ הדברי דוד ללא קשר עם הירושלמי את ענין זה, ונראה שתירוץ שלו מתאים ממש לשיטת הריב"ש כאן.

וזוהי תשובתו שעל פיה נתרץ כאן לשיטת הריב"ש את התמיהות על פרשת פנחס: "והנה אנחנו אומרים שחג השבועות הוא זמן מתן תורתנו, וזמן קביעת חג השבועות הוא בששה בסיון מה שנגד ההלכה שהרי קי"ל כר' יוסי (בשבת פז) שבשבעה בחדש ניתנה תורה לישראל וכן תני ר' שמעיה בר"ה ה: שעצרת פעמים בה' בחדש פעמים בו' פעמים בז', אבל חג העצרת לא בקביעת ר"ח תליא כמו שאר הרגלים אלא במספר השבעה שבועות תליא וגם נקרא בתורה חג השבועות, ולכן אין קפידא אם בשבעה בחדש ניתנה תורה לישראל שאנחנו לפי חשבון קובעים את החג עתה בששה בחדש, אחרי כי בחג זה לא נאמר בתורה בקביעת ימי החדש כמו שאר הרגלים של פסח ושל סוכות ועוד שנקבעו לזמן מוגדר בתורה, רק כתוב בתורה ביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעותיכם" [עד כאן כתב ממש כשיטת הריב"ש סי' צו דשבועות לאו ביום מתן תורה תלוי אלא ביום חמישים לספירת העומר, אלא שהוא ממשיך ואומר שאע"פ שחג השבועות לא נופל באופן קבוע ביום מתן תורה כפי שהיה, אעפ"כ הרי הוא נקבע כזכר ליום מתן תורה ודווקא בגלל זה לא נקבע לו תאריך עי"ש, אבל לענינינו גדלה ממנו רק בהא שסובר כשיטת הריב"ש דשבועות לא קשור ללוח השנה ולקביעת החדש], וממשיך הדברי דוד ואומר שכיון שהוכחנו שחג השבועות אינו קשור ללוח השנה ולקביעת דירחא ולכן לא מחוייב המציאות שיפול חג השבועות דווקא ביום מתן תורה, מכאן גם נוכל לתרץ מדוע לא נאמר בו בשעיר קרבן מוסף דחג השבועות בפרשת פנחס ושעיר אלא שעיר, ולא נאמר בו לחטאת כלל כבשאר קרבנות מוספי החגים: דהנה אומרת הגמ' במס' שבועות ט. ששעירי ראשי חדשים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו משום דהוקשו לשעיר דיוה"כ ולר"י אין מכפרים אלא על שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף שנאמר בראש חדש "לחטאת לה'" [במדבר כח - טו] דבר שאינו מכיר בו אלא ה' יהא שעיר זה מכפר, וכן שעירי הרגלים שנאמר בהם "ושעיר" וו מוסיף על ענין ראשון ואיתקיש שעירי הרגלים לשעירי ראשי חדשים, [ר"י לשיטתו ע"ש ט: ור"מ לשיטתו עי"ש י.] ומסיק שם בגמ' דף י. אליבא דר"מ דבעצרת דלא כתיב ביה "ושעיר" אלא "שעיר" ילפינן מהפסוק "אלה תעשו לה' במועדיכם" [במדבר כט - לט] דמכפר על מקדש וקדשיו בכל מקרה [עי' רש"י שבועות ב: ד"ה כל השעירים כפרתן שוה] עי"ש בסוגיא ובמס' זבחים ו: ושם רש"י ד"ה שעירי עצרת, וכיון שכן מדוייק מה שלא נאמר בשל עצרת "ושעיר" וגם לא נאמר בו כלל חטאת, שהרי עצרת לא תליא כלל בר"ח - דלא תליא בקביעת דירחא

ובר"ח ובלוח כלל כדפירש בריב"ש - שיהא איתקש שעיר עצרת לשעיר של ר"ח, ולא שייך לכתוב ושעיר שיהא מוסיף על ענין ראשון דהיינו ראש חדש, ולכן ילפינן שעיר עצרת שמכפר על טומאת מקדש וקדשיו מן הפסוק "אלה תעשו לה' במועדיכם" שהוקשו כל המועדים זה לזה, ולא ישירות מר"ח.

דהיינו שהתורה לא כתבה לחטאת בשעיר עזים של שבועות ולא ושעיר ב-ו אלא שעיר גרידא משום שנוסח לשון זה גורם בשאר החגים שמקיישים שעיריהם לשעירי ר"ח, ורצתה התורה להודיענו שאין להקיש חג השבועות לר"ח מפני שאין חג השבועות תלוי בר"ח ובקביעה דירחא כמו שאר החגים וכשיטת הריב"ש, ולכן כתבה בשבועות נוסח אחר על מנת שנלמד על ענין זה, ושעיר מכפר על טומאת מקדש וקדשיו משאר החגים ולא ישירות מר"ח.

וא"כ תרצנו את ענין פרשת פנחס אף לשיטת הריב"ש דסובר דאין קשר בין חג השבועות ליום מתן תורה. [ואף דגם לפי הריב"ש סוף סוף כיון שרוב פעמים נופל חג השבועות ביום מתן תורה ובודאי להלוח שלנו שתמיד נופל חג השבועות ביום מתן תורה וא"כ היה אפשר עקרונית לתרץ כהירושלמי דזה רמז למתן תורה, מ"מ כיון שלפי הריב"ש אין מן המחויב שיפול חג השבועות ביום מתן תורה בדווקא, א"כ עדיף לתרץ כהדברי דוד דתירוץ זה אינו קושר כלל את חג השבועות עם מתן תורה].

ונסיים בזה, שהנה לא מבעיא לשיטת הרמב"ן שכל ענין חג השבועות קשור ליום מתן תורה וכדלעיל, אלא אפילו לשיטת הריב"ש דאין קשר בקביעת היום, מ"מ כבר כתב הריב"ש שבזמן הזה דידעינן בקביעה דירחא כלים חמישים לעומר ביום ו' סיון שניתנה בו תורה [לשיטת רבנן] ולכן אנו מזכירין בתפילה זמן מתן תורתינו, הרי שבודאי כשאנו חוגגים עתה את חג השבועות בודאי שאנו חוגגים גם את זמן מתן תורתינו, ובמציאות העכשווית הרי דתלוי זמן מתן תורה בחמישים לעומר דהיינו לאחר מט יום, וצוה הקב"ה לעשות את החג הזה בהכנה רבה למספר הארבעים ותשעה ימים שהמספר חמישים הוא מוגבל בכל מקום לענינים גדולים כמו היובל של שבע שמיטות [ע"י הקדמת הרמב"ן לתורה] וכן מצינו בקרא: אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתיים, ואמרו ע"י במס' ר"ה כא: שחמישים שערי בינה נבראו בעולם וכלם ניתנו למשה חסר אחד [וע"ע הקדמת הרמב"ן לתורה] שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים, והורתה לנו התורה שהחג הזה הוא במעלה היותר גדולה שהוא זמן מתן תורתנו הקדושה [מדברי הדברי דוד] ולא צריכים לזה האות של בריאת המאורות שנעשו לאותות ולמועדים כמבואר בפרשת בראשית, כי החג הזה של קבלת התורה אינו צריך לשום אות כמו שאמרה התורה בפרשת ואתחנן כי שאל נא לימים הראשונים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמוהו השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי

וגו', והתורה ניתנה בהתגלות אלקים לעיני כל חי גם כל העולם כולו חל מפני ה' ית"ש ובריות בראשית חרדו ממנו, ואיך יתכן לומר שהחג של מתן תורה תלוי באות של קביעת החדש של מאור הלבנה שאין לה שום ערך ושיעור ביחס להמראה הגדול והנורא של גילוי שכינה בעצמה והוא שער הבינה החמישים שעל זה אמר הקב"ה כי לא יראנו האדם ויחי ומכוונים לזה חמישים ימי הספירה.